

Σολωμού Γεωργία

ΜΝΗΜΗ

ΕΣΥΔΕΙΑ

Τ/280223

Εκπαιδευτικό υλικό αφιερωμένο στη μνήμη των
ψυχών που τόσο άδικα χάθηκαν στα Τέμπη.

Συγγραφέας/Δημιουργός: Γεωργία Σολωμού-Εκπαιδευτικός
Επιστημονική επιμέλεια: Δρ. Ξένια Στυλιανού-Θανατολόγος
Γραφιστική /εικαστική επιμέλεια: Ασπασία Ξυδεά-Multidisciplinary artist

Υπευθυνότητα - Ευθύνη

Στόχοι:

Τα παιδιά:

- Να διακρίνουν μορφές υπεύθυνης/ανεύθυνης συμπεριφοράς με τη χρήση παραδειγμάτων.
- Να αναφέρουν πιθανές συνέπειες υπεύθυνων και ανεύθυνων συμπεριφορών.

Ενεργοποίηση

Πέφτω - Σώσε με

Τα παιδιά στέκονται σε κύκλο το ένα πολύ κοντά στο άλλο με τρόπο που να μην υπάρχουν κενά μεταξύ τους. Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι κάθε φορά θα μπαίνει ένα παιδί που θέλει στο κέντρο, θα κλείνει τα μάτια και θα αφήνει ελεύθερο το σώμα του να γύρει μπρος/πίσω/δεξιά/αριστερά. Τα παιδιά που στέκονται γύρω του έχουν την ευθύνη για την προστασία και ασφάλεια. Η υπεύθυνη τους στάση θα εμπνεύσει στο παιδί που βρίσκεται στο κέντρο εμπιστοσύνη!

Πορεία μαθήματος

Ευθύνη για εμένα σημαίνει...

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο και εκφράζουν τις απόψεις τους για το τι σημαίνει ευθύνη, υπευθυνότητα, υπεύθυνη συμπεριφορά.

Μπορούν να αναφέρουν συγκεκριμένα παραδείγματα που δείχνουν τη σημασία της ευθύνης.

Πιθανές απαντήσεις:

- Υπευθυνότητα είναι η ικανότητα/υποχρέωση να ανταποκρινόμαστε στο καθήκον μας.
- Κάτι που αναλαμβάνω, έχω την ευθύνη να το φέρω εις πέρας όπως πρέπει, με βάση κανόνες.
- Ευθύνη είναι να κάνω αυτό που μου αναλογεί με σεβασμό στον εαυτό μου και στους άλλους ανθρώπους.
- Ευθύνη σημαίνει να κάνω καλά τη δουλειά μου.

Υπεύθυνη - ανεύθυνη συμπεριφορά

Στο κέντρο του κύκλου τοποθετούνται οι δηλώσεις με υπεύθυνες και ανεύθυνες συμπεριφορές (Παράρτημα 1). Το παιδί που είναι η σειρά του παίρνει μια δήλωση, τη διαβάζει και αναφέρει κατά πόσο αποτελεί υπεύθυνη ή ανεύθυνη συμπεριφορά.

Αφού ολοκληρωθεί η δραστηριότητα, τα παιδιά αναφέρουν άλλες υπεύθυνες/ανεύθυνες συμπεριφορές στην τάξη, στο σχολείο, στο σπίτι, στη χώρα.

Διαβάσματα - διδάγματα

Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει την ιστορία «Τα παιδιά ήταν μόνα» του Χόρχε Μπουκάι (Παράρτημα 2), από το βιβλίο του «Ιστορίες να σκεφτείς». Ακολουθεί συζήτηση και σύνδεση της ιστορίας με τις έννοιες ευθύνη, ανεύθυνη, υπεύθυνη συμπεριφορά. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στις συνέπειες της ανεύθυνης συμπεριφοράς της Μαρίνας αλλά και γενικότερα που μπορεί να οδηγήσει η ανευθυνότητα (τραυματισμό, θάνατο, κίνδυνο).

Γίνομαι αυτό στο οποίο εξασκώμαι

Ο/Η εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά τι πονάει πιο πολύ κάθε φορά που συμβαίνει κάτι ως αποτέλεσμα ανεύθυνης συμπεριφοράς. Το ότι κανείς δε φταίει, κανείς δεν αναλαμβάνει την ευθύνη, κανείς δεν λέει «φταίω», δε λέει συγγνώμη ήταν λάθος μου. Το να αναλαμβάνω την ευθύνη σημαίνει δέσμευση, αγάπη, σεβασμό, φροντίδα. Στη ζωή γινόμαστε αυτό στο οποίο εξασκώμαστε! Αν θέλουμε να γίνουμε υπεύθυνοι ενήλικες, τότε από τώρα που είμαστε παιδιά θα πρέπει να εξασκώμαστε στην υπευθυνότητα με το να συμπεριφερόμαστε υπεύθυνα.

Ώρα για εξάσκηση! Τα παιδιά μοιράζονται με την ολομέλεια εμπειρίες όπου ανέλαβαν την ευθύνη των πράξεων τους, εμπειρίες θάρρους και παραδοχής της ευθύνης, εμπειρίες «εγώ φταίω».

Έπειτα εξηγείται το ρητό του Καζατζάκη: «Να αγαπάς την ευθύνη». Να λες: Εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γη. Αν δε σωθεί, εγώ φταίω».

Το ρητό μπορεί να φιλοτεκνηθεί από τα παιδιά και να αναρτηθεί στην τάξη ή σε διάφορα σημεία του σχολείου.

Όλοι/Όλες είμαστε σημαντικοί/σημαντικές

Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες και τα καλεί να σκεφτούν τις συνέπειες που θα έχουν για την κοινωνία, αν τα επαγγέλματα, που αναγράφονται στο φύλλο εργασίας που τους μοιράζει (παράρτημα 3), κάνουν με υπευθυνότητα ή με ανευθυνότητα τη δουλειά τους.

Εναλλακτικά, αντί του φύλλου εργασίας μπορεί να γίνει προφορική συζήτηση. Ποιες λοιπόν οι συνέπειες αν ένας/μια γιατρός, οδοκαθαριστής, δικαστής, δάσκαλος/α, μηχανικός αεροπλάνων, σταθμάρχης τρένων επιτελούν με υπευθυνότητα τη δουλειά και τα καθήκοντά τους και ποιες αν την επιτελούν με ανευθυνότητα.

Γίνεται αναφορά στα Τέμπη, ως συνέπεια εγκληματικής ανευθυνότητας τόσο του σταθμάρχη, αλλά και μιας ομάδας ανθρώπων που είχαν την ευθύνη για την ασφάλεια των τρένων.

Και σε αυτή την περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε, αυτό που φτάνει πιο πολύ είναι ότι κανείς δεν φταίει, κανείς δεν παραδέχεται, κανείς δεν αναλαμβάνει τις συνέπειες της ανεύθυνης συμπεριφοράς του.

Μαθήματα ζωής

Ο/Η εκπαιδευτικός συζητά με τα παιδιά τα μαθήματα ζωής που παίρνουμε από τη σύγκρουση στα Τέμπη. Μοιράζονται στα παιδιά καρτάκια και ελεύθερα καταγράφουν τις σκέψεις τους. Έπειτα τις μοιράζονται με τη ομάδα. Στη μέση του κύκλου υπάρχει το περίγραμμα ενός βαγονιού μέσα και γύρω από το οποίο τοποθετούνται τα μαθήματα ζωής των παιδιών.

Πιθανές απαντήσεις:

- Η ανευθυνότητα μπορεί να οδηγήσει αθώους ανθρώπους στον θάνατο.
- Δέχομαι, παραδέχομαι και αναλαμβάνω τις ευθύνες των πράξεών μου.
- Το να παραδέχομαι ότι φταίω είναι πράξη θάρρους.
- Δεν αδιαφορώ για παρανομίες και αδικίες που βλέπω γύρω μου.

Χαλάρωση – Η υπευθυνότητα

Ο/Η εκπαιδευτικός βάζει χαλαρωτική μουσική και διαβάζει στα παιδιά τη χαλάρωση (παράρτημα 4).

*Η έμπνευση για το συγκεκριμένο μάθημα ήρθε από τα Τέμπη, δυστυχώς θα υπάρχει πάντα ένα περιστατικό στην επικαιρότητα που μπορεί να γίνει αναφορά. Άρα αυτό το σημείο τροποποιείται αναλόγως.

**Θα πρέπει η αναφορά στο συμβάν να γίνει με προσοχή-να αποφευχθεί για παράδειγμα η προβολή εικόνων που θα προκαλέσουν τραυματισμό. Σε περίπτωση που τα παιδιά μπορεί να μη γνωρίζουν το συμβάν, καλό είναι να ενημερωθούν όσο πιο απλά και συνοπτικά γίνεται.

***Επειδή η απώλεια στα Τέμπη αφορά σε τραυματικό πένθος εξαιτίας του τρόπου που αυτό συνέβηκε πιθανόν να προκαλέσει επανατραυματισμό. Είναι σημαντικό λοιπόν να υπογραμμίσουμε πως κάτι τέτοιο συμβαίνει πάρα πολύ σπάνια ώστε να ελαχιστοποιήσουμε την πιθανότητα για την όποια «ζημιά».

Απώλεια

- Τα παιδιά να γνωρίσουν τρόπους ενδυνάμωσης και φροντίδας (του εαυτού) στην απώλεια.
- Να δείχνουν ενσυναίσθηση και αλληλεγγύη στα άτομα που πενθούν γιατί έχασαν αγαπημένους τους ανθρώπους.

Ενεργοποίηση

Στο πάτωμα βρίσκονται σκόρπια χάρτινα άδεια ποτηράκια.

Περπατούμε ανάμεσά τους βιαστικά λες και κάποιος μας παρακολουθεί και θέλουμε να του ξεφύγουμε.

Αλλάζουμε και τώρα περπατώ με μικρά αργά βήματα, μεγάλα-γιγάντια, προχωρώ κουτσό και με το χτύπημα πηδώ πάνω από κάθε ποτηράκι που συναντώ στον δρόμο μου και τέλος κάνω βήματα πίσω-πίσω.

Υπάρχουν φορές που στη ζωή μας συναντούμε δυσκολίες, προβλήματα και βρισκόμαστε αντιμετώπιζόμενοι με δυσάρεστες εμπειρίες. Τι συναισθήματα μπορούν άραγε να μας προκαλέσουν;

Περπατούμε και με το 1,2,3 έτοιμη φωτογραφία ακουμπώ ένα παιδί και αυτό ονομάζει ένα συναίσθημα. Όλα τα παιδιά μαζί παγώνουμε στη έκφραση αυτού του συναισθήματος.

Παραδείγματα συναισθημάτων: λύπη, θυμός, αδικία, στενοχώρια, μοναξιά

Πορεία μαθήματος

Η Δέσποινα και το φλιτζάνι με τη ζάχαρη

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Τι σχέση μπορεί να έχουν τα ποτηράκια με το σημερινό μάθημα; Ποιο λέτε να είναι το θέμα;

Αν είχατε την ευκαιρία να γεμίσατε τα ποτηράκια με ένα ρόφημα, τι ρόφημα θα ήταν αυτό; Κι αν το ρόφημά σας είχε μαγικές ιδιότητες, τι μαγική ιδιότητα θα είχε;

Παρουσιάζεται και διαβάζεται στα παιδιά το βιβλίο

«Η Δέσποινα και το φλιτζάνι με τη ζάχαρη», εκδ. Φουρφούρι. Έπειτα ακολουθεί συζήτηση.

Προτεινόμενες ερωτήσεις;

- Ποιο το θέμα του βιβλίου;
- Γιατί ένας συγγραφέας παιδικής λογοτεχνίας να ασχοληθεί με ένα τέτοιο θέμα;
- Ποιο το μήνυμα του βιβλίου;
- Ποια τα συναισθήματα της Δέσποινας όταν πέθανε ο γάτος της; Ποια συναισθήματα προκαλεί η απώλεια;
- Υπάρχει τελικά φάρμακο που να γιατρεύει τον πόνο που προκαλεί η απώλεια;
- Τι λέει ο Αέρινος στη Δέσποινα ότι είναι το μόνο που μπορεί να βοηθήσει;

Οι απώλειες της ζωής μας

Στη μέση του κύκλου υπάρχουν χαρτάκια. Τα παιδιά παίρνουν από ένα και καταγράφουν σε αυτά αν θέλουν τις απώλειες της ζωής τους, απώλειες ανθρώπων και ζώων ή απώλειες γενικότερα στην κοινότητα. Έπειτα ρίχνουν τα χαρτάκια στα ποτηράκια. Αφού ολοκληρωθεί η δραστηριότητα από όλα τα παιδιά, τα καλούμε να περπατήσουν ανάμεσα στα ποτήρια. Παρατηρούμε ότι όλα είναι γεμάτα... Τι θα μπορούσαν να συμβολίζουν τα ποτηράκια; Ίσως τα σπίτια μας... Τι αντιλαμβανόμαστε; Ο θάνατος και η απώλεια είναι μέρος της ζωής μας, μιας και δεν υπάρχει ποτηράκι-σπίτι χωρίς απώλεια.

Πώς στέκεται ο άνθρωπος μπροστά στην απώλεια; Υπάρχουν κάποιοι τρόποι βοηθητικοί; Τα παιδιά εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Επισημαίνουμε ότι το κάθε άτομο εφαρμόζει τους τρόπους που κάνουν το ίδιο να νιώθει καλά και που μπορεί να είναι εντελώς διαφορετικοί από αυτούς που εφαρμόζει ένα άλλο άτομο που βιώνει απώλεια.

Τρόποι που πιθανόν να ακουστούν:

- Μιλώ με κάποιο μεγαλύτερο άτομο που εμπιστεύομαι
- Ζωγραφίζω κάτι που θυμάμαι από το άτομο που πέθανε
- Μιλώ για τις όμορφες στιγμές που περάσαμε μαζί
- Φτιάχνω κάτι που έμαθα από το άτομο που πέθανε
- Κάνω κάτι που συνήθιζα να κάνουμε μαζί
- Επισκέπτομαι το κοιμητήριο

Σύνδεση της Δέσποινας... με τα Τέμπη

Πώς συνδέεται άραγε η ιστορία του βιβλίου, με το προηγούμενο μάθημα και αυτό που έγινε στα Τέμπη;

Αυτό που οδήγησε στον θάνατο τον Σωκράτη ήταν πιθανότατα η ανεύθυνη οδήγηση κάποιου οδηγού. Ο θάνατος του Σωκράτη ήταν άδικος. Αυτό που συνέβη στα Τέμπη ήταν αποτέλεσμα ανεύθυνης συμπεριφοράς μιας ομάδας ανθρώπων που είχαν την ευθύνη για την ασφάλη διακίνηση των επιβατών. Ο θάνατος των 57 ψυχών ήταν άδικος.

Αν θέλουμε, διαβάζουμε και συζητούμε με τα παιδιά το σημείωμα του συγγραφέα ο οποίος εξηγεί ότι η ιστορία είναι εμπνευσμένη από μια μάνα που έχασε το παιδί της.

Ποια τα συναισθήματα των συγγενών των 57 ψυχών. Τι κάνει ακόμα μεγαλύτερο τον πόνο και τον θυμό τους; Ο άδικος θάνατος αλλά και η μη απόδοση δικαιοσύνης.

Ενσυναίσθηση στα άτομα που βιώνουν απώλεια

Πώς δείχνουμε άραγε την ενσυναίσθησή μας στα άτομα που βιώνουν απώλεια;

Τα ακούω, είμαι δίπλα τους, τους κρατώ το χέρι, κάθομαι μαζί τους στη σιωπή, μιας και τα λόγια γεμίζουν το μυαλό και αυτή που πονάει γιατί αδειάζει με την απώλεια είναι η καρδιά!

Πώς έχει δείξει μέχρι τώρα ο κόσμος ενσυναίσθηση στους συγγενείς των θυμάτων στα Τέμπη;

- Έχουν οργανωθεί και οργανώνονται διαδηλώσεις.
- Γράφτηκαν μπροστά από το Σύνταγμα, με κόκκινη μπογιά τα ονόματα των 57 αδικοχαμένων ψυχών, υπογραμμίζοντας έτσι την ανάγκη για μνήμη των ανθρώπων περισσότερο παρά του συμβάντος.
- Μαζεύτηκαν 1 300 000 υπογραφές για να εκδικαστεί η υπόθεση στο ευρωπαϊκό δικαστήριο και να απονεμηθεί δικαιοσύνη.
- Γράφτηκε τραγούδι από παιδιά δημοτικού στην Κρήτη <https://www.youtube.com/watch?v=nv29aeldZms>
- https://www.youtube.com/watch?v=IL_QE469e6E
- Παιδιά σχολείων από όλη την Ελλάδα σχημάτισαν με τις σχολικές τους τσάντες συνθήματα.

Κεριά μνήμης

Εμείς; Υπάρχει κάποιος τρόπος να δείξουμε την ενσυναίσθησή μας στους συγγενείς; Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε που δεν έχει γίνει μέχρι τώρα; Τα παιδιά εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Έπειτα τους παρουσιάζεται ο πίνακας της Ασπασίας Ξυδέα και τους εξηγούμε πως η καλλιτέχνης τον δημιούργησε όταν συμπληρώθηκε ένας χρόνος από το συμβάν στα Τέμπη (παραρτήμα 5).

Τι συμβολίζει άραγε το κερί; Ανάβουμε ένα κερί και κρατούμε έτσι ζωντανή τη μνήμη όσων έφυγαν από τη ζωή. Κάποιοι/ες μάλιστα πιστεύουν ότι το φως του κεριού αντιπροσωπεύει την ένωση ζωντανών και νεκρών.

Η Ασπασία απεικονίζει στον πίνακά της 57 κεριά θέλοντας έτσι να στείλει το μήνυμα και να μας καλέσει να κρατήσουμε στη μνήμη μας τις 57 ψυχές που τόσο άδικα χάθηκαν, να μην τις ξεχάσουμε.

Μνήμη

Εμείς με έμπνευση τον πίνακα τι θα μπορούσαμε να φτιάξουμε, να φιλοτενήσουμε;

Μα τι άλλο; Κεριά!

Υπάρχουν κεριά σε γυάλινα ποτηράκια. Αυτά μπορούμε να τα φιλοτενήσουμε και να γράψουμε αν θέλουμε στο κάθε ένα και ένα όνομα από τα 57 που χάθηκαν.

Τα κεριά μπορούν να ανάψουν συμβολικά σε ένα πρωινό ή σε μια βραδιά μνήμης που θα οργανώσουμε με το σχολείο, είτε στον χώρο του σχολείου, είτε σε μια κεντρική πλατεία της περιοχής.

*Οι δραστηριότητες που εμπλεκούν την τέχνη είναι πάντα πολύ ψυχοθεραπευτικές.

Το τσάι της παρηγοριάς

Και όπως ξεκίνησε το μάθημά μας έτσι θα τελειώσει. Με ένα ποτήρι... αυτή τη φορά γεμάτο και όχι άδειο.

Μετά από κάθε κηδεία συνήθως τρώμε ή πίνουμε κάτι και αυτό λέγεται παρηγοριά.

Τι λέτε λοιπόν συμβολικά να πιούμε το τσάι της παρηγοριάς ... χωρίς ζάχαρη. Αφού γεμίσουν τα ποτήρια τα σηκώνουμε ψηλά και λέμε μαζί: «Αιωνία σας η μνήμη». Σιωπηλά και με απόλυτα σεβασμό στις 57 ψυχές τα παιδιά πίνουν το «τσάι της παρηγοριάς».

Παράρτημα 1

Ένα παιδί διαβάζει τα μαθήματά του κάθε μέρα.

Ένας γείτονας κάνει πολύ θόρυβο το βράδυ.

Εκπαιδευτικός που διορθώνει όλες τις εργασίες των παιδιών.

Μαθητές/μαθήτριες που τηρούν τους κανόνες της τάξης.

Ένα παιδί που οδηγεί ποδήλατο χωρίς κράνος.

Μαθητές/μαθήτριες που προσπαθούν συνεχώς και γίνονται καλύτεροι/καλύτερες.

Ένας γονιός που διασταυρώνει με το παιδί του από τη διάβαση πεζών.

Ένα παιδί που δε συγυρίζει ποτέ το δωμάτιό του, αν και έτσι είχε συμφωνήσει με τους γονείς του.

Ένας ιδιοκτήτης σκύλου που ξεχνά να τάϊσει το κατοικίδιό του.

Παιδιά που λύνουν τις διαφορές τους με τη βία.

Φίλος/φίλη που βοηθά τον/τη φίλο/φίλη του που δυσκολεύεται με τα μαθήματα.

Ένα παιδί που ανακυκλώνει σκουπίδια.

Μαθητές/μαθήτριες που έρχονται συνεχώς αδιάβαστοι/αδιάβαστες.

Γονείς που φροντίζουν τα παιδάκια τους καθημερινά.

Μια μαθήτρια που ξεχνά συνέχεια τα βιβλία της στο σπίτι.

Μια υπάλληλος που πάει στη δουλειά αργοπορημένη πολύ συχνά.

Ένα παιδί που πηγαίνει κάπου χωρίς να ενημερώσει και να πάρει άδεια από τους γονείς του.

Ένα παιδί που όταν δει έναν καβγά ενημερώνει τον/την υπεύθυνο/υπεύθυνη εκπαιδευτικό του αμέσως.

Παράρτημα 2

Τα παιδιά ήταν μόνα

Η μητέρα τους είχε φύγει από νωρίς το πρωί και τα είχε αφήσει στη Μαρίνα, μια νέα δεκαοκτώ χρονών, την οποία έπαιρνε κάποιες φορές, για λίγες ώρες, προκειμένου να τα προσέχει με αντάλλαγμα μερικά νομίσματα.

Από τότε που είχε πεθάνει ο πατέρας, οι καιροί είχαν δυσκολέψει πολύ για να το ρισκάρει να λείψει από τη δουλειά όταν η γιαγιά αρρώσταινε ή έλειπε από την πόλη.

Όταν ο φίλος της κοπέλας τηλεφώνησε για να της προτείνει μια βόλτα με το καινούριο του αυτοκίνητο, η Μαρίνα δε δίστασε και πολύ. Άλλωστε τα παιδιά κοιμούνταν, όπως κάθε απόγευμα, και δε θα ξυπνούσαν πριν τις πέντε.

Μόλις άκουσε την κόρνα, άρπαξε την τσάντα της κι άφησε ανοικτό το ακουστικό του τηλεφώνου. Προνόησε να κλειδώσει την πόρτα του δωματίου και φύλαξε το κλειδί στην τσέπη της. Δεν ήθελε να διακινδυνέψει να ξυπνούσε ο Πάντσο και να κατέβαινε τη σκάλα για να την ψάξει, γιατί, όπως και να 'χει, ήταν μόνο έξι χρόνων, και με την παραμικρή απροσεξία μπορούσε να σκοντάψει και να χτυπήσει. Επίσης, σκέφτηκε ότι αν συνέβαινε αυτό, δε θα ήξερε πώς να εξηγήσει στη μητέρα τον λόγο για τον οποίο το παιδί δεν την είχε βρει.

Ίσως να ήταν ένα βραχυκύκλωμα στην τηλεόραση ή σε κάποιο από τα φώτα του σαλονιού, ή μπορεί μια φλόγα στα καυσόξυλα - το θέμα είναι ότι όταν οι κουρτίνες άρχισαν να καίγονται, η φωτιά έφτασε γρήγορα στην ξύλινη σκάλα που οδηγούσε στα υπνοδωμάτια.

Τον ξύπνησε ο βήχας του μωρού, εξαιτίας του καπνού που περνούσε κάτω απ' την πόρτα. Χωρίς να σκεφτεί, ο Πάντσο πήδηξε απ' το κρεβάτι και πίεσε με δύναμη το πόμολο για ν' ανοίξει την πόρτα, αλλά δεν τα κατάφερε.

Όπως και να 'χει ακόμα κι αν το είχε καταφέρει οι φλόγες θα είχαν καταβροχθίσει τον ίδιο και τον λίγων μηνών αδελφό του σε ελάχιστα λεπτά.

Ο Πάντσο φώναξε τη Μαρίνα, αλλά κανείς δεν απάντησε στην έκκλησή του. Έτσι, έτρεξε στο τηλέφωνο του δωματίου (αυτός ήξερε πώς να παίρνει τηλέφωνο τη μαμά του) αλλά δεν υπήρχε γραμμή.

Ο Πάντσο συνειδητοποίησε ότι έπρεπε να βγάλει τον αδελφό του από κει μέσα. Προσπάθησε να ανοίξει το παράθυρο που έβγαζε στο περβάζι, αλλά ήταν αδύνατο για τα μικρά του χέρια να λύσει την ασφάλεια και -ακόμα κι αν τα κατάφερνε-, θα έπρεπε να ξεμπλέξει το συρμάτινο πλέγμα που οι γονείς του είχαν βάλει για προστασία.

Όταν οι πυροσβέστες τέλειωσαν με το σβήσιμο της φωτιάς, το θέμα συζήτησης όλων ήταν το ίδιο:

- Πώς μπόρεσε αυτό το τόσο μικρό παιδί να σπάσει με την κρεμάστρα το τζάμι και μετά τη σήτα;
- Πώς μπόρεσε να φορτώσει το μωρό στο σακίδιο;
- Πώς μπόρεσε να περπατήσει στο περβάζι κουβαλώντας σημαντικό βάρος και να κατέβει αυτό το δέντρο;
- Πώς μπόρεσε να σώσει τη ζωή του αδελφού του και τη δική του;

Από το βιβλίο «Ιστορίες να σκεφτείς» του Χόρχε Μπουκάι.

Παράρτημα 3

Κάθε επάγγελμα προϋποθέτει έναν βαθμό υπευθυνότητας και ευθύνης. Τι συνέπειες θα υπάρξουν για την κοινωνία, την υγεία, την ηθική και την ψυχολογία αν τα πιο κάτω επαγγέλματα ασκούν υπεύθυνα και τι συνέπειες αν ασκούν ανεύθυνα τα καθήκοντά τους;

Επάγγελμα	Ασκείται υπεύθυνα	Ασκείται ανεύθυνα
Εκπαιδευτικός		
Δικαστής		
Γιατρός		
Οδοκαθαριστής		
Σταθμάρχης τρένου		

Παράρτημα 4

Χαλάρωση-Η υπευθυνότητα

Ξαπλώνω ή κάθομαι χαλαρά. Κλείνω απαλά τα μάτια. Εισπνέω και εκπνέω αργά. Αισθάνομαι το σώμα μου χαλαρό, κάθε φορά πιο ήρεμο, εξαφανίζεται όλη η ένταση από τα πόδια μας, τον κορμό, τα χέρια, τον λαιμό και τελικά, το πρόσωπο... το στόμα, τη μύτη, τα μάτια και το μέτωπο. Αφήνω τις σκέψεις στην άκρη. Διατηρώ τον νου ήρεμο και γαλήνιο. Συγκεντρώνομαι μόνο στο παρόν για να απολαύσω τη στιγμή.

Εστιάζω στον προσωπικό μου κόσμο. Είμαι το πιο λαμπερό αστέρι αυτού του εσωτερικού γαλαξία. Γύρω μου υπάρχουν τέσσερις δακτύλιοι φωτός, διαφορετικού χρώματος, διαφορετικών διαστάσεων. Ο καθένας σε διαφορετική απόσταση. Επάνω από τον πιο κοντινό δακτύλιο είναι τα δικά μου συναισθήματα και σκέψεις. Παρατηρώ το χρώμα και τις διαστάσεις... πόσο μακριά είναι!

Επάνω από τον τελευταίο δακτύλιο βρίσκονται η φύση, το περιβάλλον, ο κόσμος... Παρατηρώ το χρώμα και τις διαστάσεις... πόσο μακριά είναι. Από το κέντρο αισθάνομαι ότι ακτινοβολώ, με τη δύναμη της υπευθυνότητας, να διατηρήσω ζωντανούς και εναρμονισμένους τους τέσσερις δακτυλίους.

Με ικανοποιεί αυτή η εικόνα... το να βρίσκομαι στο κέντρο είναι η δέσμευσή μου. Είναι ο ρόλος μου να μείνω σε αυτή τη θέση, όπου είμαι υπεύθυνος/υπεύθυνη για τον εαυτό μου, για τις σχέσεις μου με τους γύρω μου και τον κόσμο... όπως ο ήλιος που δίνει φως στους πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος.

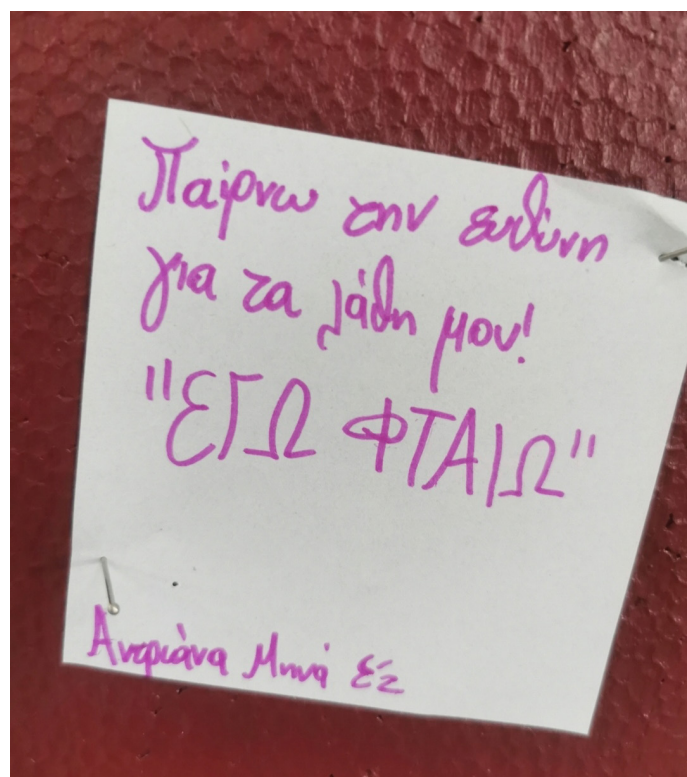
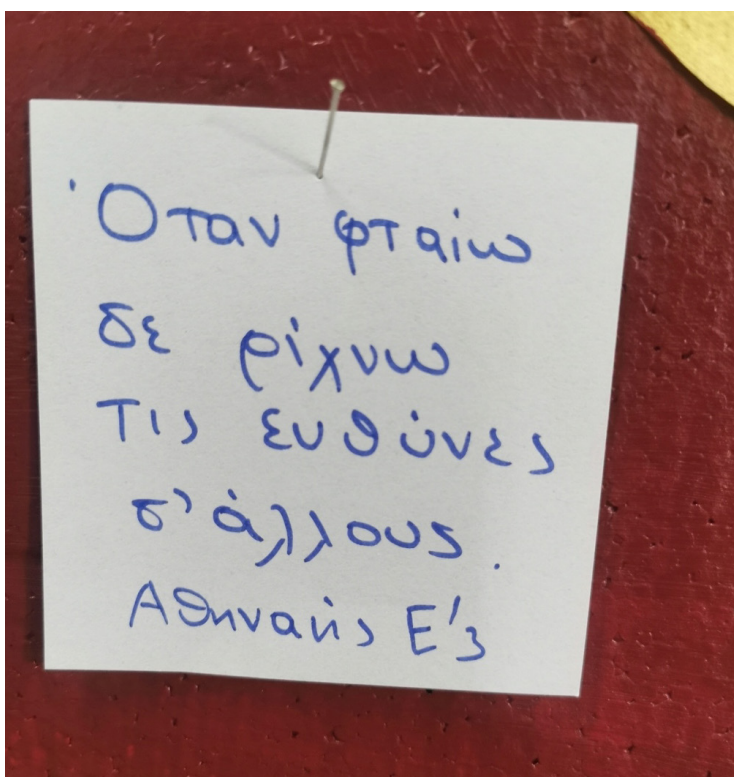
Αν δεν είμαι προσεκτικός, αυτοί οι δακτύλιοι έρχονται επάνω μου και με πιέζουν, γίνονται βάρος και με κάνουν να νιώθω άσχημα. Όντας υπεύθυνος/υπεύθυνη, νιώθω ανάλαφρος απέναντι σε αυτούς και το να τους διατηρώ σε απόσταση είναι διασκεδαστικό παιχνίδι για εμένα. Αυτή η υπευθυνότητα μου προξενεί χαρά, αυτοπεποίθηση και ικανοποίηση. Είναι εδώ, όπου χρησιμοποιώ γενναϊόδωρα την ικανότητά που έχω για να ανταποκρίνομαι στις σκηνές της ζωής που μου παρουσιάζονται. Κι έτσι, νιώθοντας γαλήνη και ηρεμία στην ψυχή μου, ανοίγω αργά τα μάτια μου!

Παράρτημα 5

acracia

Από την εφαρμογή των μαθημάτων

ΚΑΝΕ ΤΗΝ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ
Τρόπος Ζωής
Ευρωπα
Στῆ

Βρίσκω το
θάρος
να πω
ΦΤΑΙΟ
Μιχαίλα

Η ανευθυνότητα μπορεί
να οδηγήσει στον
θάνατο.
Μαρίνα Μαρούσι

Αναλαμβάνω
τις ευθύνες
των πράξεων
μου.
ΣΤΑΥΡΟΣ

Βρίσκω το θάρρος
να αναλάβω τις συνέ-
πειες των πράξεων
μου.
Εφραίμ Σφαίρα.

Δεν αδιαφορώ
για αδικίες
που βλέπω
δίπλα μου.
Συμπαραστέκομαι
σε αυτούς που
αδικούνται χρωσάνδη

Έχουμε υποχρέωση να
είμαστε υπεύθυνοι
και σοβαροί

Πέτρος Νευτάριος
Εί

«Να αγαπάς την ευθύνη»
Να λες: Εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γη.
Αν δε σωθεί, εγώ φταίω»

Ν. Καζατζάκης

ΜΝΗΜΗ

Σολωμού Γεωργία
georgia.asolomou@gmail.com

 georgia.a.solomou